

Tertialrapport 1/2016 för exploateringsnämnden

Sammanfattande analys

Stadens långsiktiga mål om att bygga 140 000 lägenheter till 2030 har kompletterats med ett mål om att bygga 40 000 lägenheter fram till 2020. Det ska byggas en variation av bostäder som alla Stockholmare har möjlighet att efterfråga. Minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter. Nämnden fokuserar på projekt som bedöms vara realistiska att genomföra under mandatperioden utifrån projektens beslutsläge, måluppfyllelse och ekonomi.

Verksamhetsplan 2016 innehåller en stor mängd bostadsprojekt omfattande totalt ca 129 000 lägenheter som befinner sig i olika planerings- och genomförandefaser. Utbyggnad och planering av de stora stadsutvecklingsområdena pågår t.ex. Årstafältet, Hagastaden och Norra Djurgårdsstaden men också kompletteringar av Stockholms befintliga stadsmiljöer. I takt med bostadsbyggandet ska nämnden skapa förutsättningar för en utbyggd offentlig service genom markanvisningar för bland annat skola, idrott och sociala behov.

Markanvisningarna ska för 2016 uppgå till 8 000 lägenheter. För att säkerställa en långsiktig hållbar tillgång på bostäder för studenter ska nämnden markanvisa minst 700 studentlägenheter per år. Till och med april har beslut om markanvisningar omfattande 3 152 lägenheter fattats, vara 135 studentlägenheter. Av markanvisningarna är 1 483 hyresrätter. Prognosen för 2016 är att markanvisningarna kommer att uppgå till ca 10 000 lägenheter.

Målet för 2016 är att 6 000 lägenheter ska påbörjas varav 1 000 studentbostäder. Enligt preliminära uppgifter för perioden januari- mars uppgår antalet påbörjade lägenheter till 1 664 varav 641 avser hyresrätter.

I bilaga 7 lämnas förslag till miljöhandlingsprogram för nämnden utifrån stadens nyligen beslutade miljöprogram 2016-2019. I bilaga 3 redovisas utveckling och indikatorutfall för 2015 för de delmål i stadens miljöprogram 2012-2015 där exploateringsnämnden var huvudansvarig för stadens uppföljning.

Exploateringsnämnden är ansvarig för arbetet att utveckla stadens miljöprofilområden. Norra Djurgårdsstaden och Västra Liljeholmen är större miljöprofilområden där ny miljöteknik kan visa vägen för hållbara lösningar och goda stadsmiljöer. Lägesrapport för Norra Djurgårdsstaden utifrån byggande, ekonomi och miljöprogram lämnas i bilaga till denna tertialrapport.

Prognosen för driftbudgeten ligger i nivå med budget. Prognosen förutsätter att tillkommande tomträttsintäkter för nyupplåtelse, regleringar och i samband med domar i avgäldsmål kommer att falla ut enligt kontorets bedömning.

Exploateringsnämndens investeringsbudget 2016 uppgår till 3 626 mnkr. Jämfört med verksamhetsplan 2016 har förskjutningar inom ett antal projekt uppkommit. Prognosen för investeringsutgifterna 2016 uppgår därmed till 3 226 mnkr.

Nämndens försäljningsbeting uppgår 2016 till 200 mnkr vilket kontoret bedömer kommer att uppnås.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

 Uppfylls helt

Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar. Stadens offentliga rum ska vara av hög kvalitet och erbjuda parker och torg som är inbjudande och levande.

Risk- och sårbarhetsanalyser ska göras i enlighet med stadens trygghets- och säkerhetsprogram.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger främst arbetet med nämndens alla projekt i hela staden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk och sårbarhetsanalys (RSA)	Redovisas i bokslut 2016			83 %	100 %	100 %	100 %	2016

Nämndmål:

I ett snabbt växande Stockholm utvecklar exploateringsnämnden levande och trygga stadsmiljöer

 Uppfylls helt

Översiktsplan och Vision 2040

I stadens översiktsplan presenteras ett antal strategiska samband och tyngdpunkter pekade ut. Översiktsplanen innebär att ett växande Stockholm blir ett på många ställen tätare och mer sammankopplat Stockholm. En tätare stad innebär komplicerade plan- och byggprocesser vilket ger ökat fokus på planering i tidiga skeden. Översiktsplanen ska revideras under 2016.

I takt med bostadsbyggandet ska nämnden skapa förutsättningar för en utbyggd offentlig service genom markanvisningar för bland annat skola, idrott och sociala behov. I samband med detta genomför exploateringsnämnden detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser. Utbyggnaden av den allmänna platsmarken leder bland annat till att staden byggs ihop med gröna samband.

Komunfullmäktige godkände den 19 oktober 2015 förslag till en ny långsiktig vision för staden: Vision 2040 – ett Stockholm för alla. Lokala utvecklingsprogram ska tas fram av alla stadsdelsnämnder. Facknämndernas ansvarsområden kan bland annat avse att delta med sina respektive kompetenser i stadsbyggnadsnämndens områdesplanering.

Exploateringsnämnden ansvarar för att leda det operativa arbetet med stadsutvecklingsområdet City. Strategi för medfinansiering från privata fastighetsägare kommer att tas fram. Exploateringsnämnden deltar i stadens arbete med att utveckla ytterstaden. Nämnden har deltagit i stadens arbete med Järvalyftet. I stadens arbete med att utveckla söderort har ett viktigt mål också varit att få till fler arbetsplatser. Satsningarna på Tyngdpunkt Farsta och Söderstaden spelar en viktig roll i den utvecklingen både vad gäller bostäder och arbetsplatser. För Söderstaden har exploateringsnämnden tillsammans med stadsbyggnadsnämnden startat programarbete. Under perioden 8 december 2015 till 1 februari 2016 genomfördes programsamråd för Slakthusområdet. Ett projekt med enkla och flexibla byggrätter i Skärholmens stadsdelsnämndsområde med ambitionen att över 4 000 nya bostäder ska byggas har påbörjats.

Trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholms stad 2013-2016

Exploateringsnämndens och kontorets säkerhetshandling och förmåga att hantera en kris vidareutvecklas successivt utifrån bland annat de risk- och sårbarhetsanalyser jämte åtgärdsförslag som årligen tas fram.

För att förbättra krishanteringsförmågan genomförs en krisledningsövning på ledningsnivå i samarbete med stadsledningskontoret. Inga incidenter har anmälts hittills under året i stadens incidentrapporteringsystem, RISK. Kontoret har fortsatt sitt arbete gällande det systematiska brandskyddsarbetet. Tillsammans med de övriga tekniska förvaltningarna har kontoret tagit fram en brand- och utrymningsorganisation samt nya rutiner för utrymning och återsamling. En gemensam utrymningsövning planeras under våren.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

● Uppfylls helt

Det långsiktiga målet om att bygga 140 000 lägenheter till 2030 har kompletterats med ett mål om att bygga 40 000 bostäder fram till 2020.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger främst nämndens prognoser om att indikatorer för bostadsbyggandet bedöms uppnå årsmålen och nämndens arbete med att genomföra nämndens aktiviteter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal markanvisade bostäder	3 152			8 181	10 000	8 000	8 000	Apr 2016
  Antal markanvisade bostäder i nya tunnelbanans influensområde	1 544			2 302	2 300	2 300	tas fram av nämnden	Tertial 1 2016
Enligt tunnelbaneöverenskommelsen har staden avtalat att ca 46 000 bostäder ska byggas i den nya tunnelbanans influensområde i Söderort, Hagastaden, Hammarby Sjöstad och på Södermalm fram till år 2030. Den årliga takten ska i genomsnitt vara ca 2 700 påbörjade bostäder per år. De nya bostäderna ska avse detaljplaner som antas/godkänns från och med år 2014.								
  Antal markanvisade hyresrätter	1 483				4 000	4 000	4 000	Apr 2016
  Antal markanvisade studentbostäder	Redovisas i bokslut 2016			788	700	700	tas fram av nämnden	2016
Antalet markanvisade studentbostäder uppgår till och med april 2016 till 135.								
  Antal påbörjade bostäder	1 664			5 446	6 000	6 000	6 000	Mars 2016
Utfall januari - mars 2016.								
  Antal påbörjade hyresrätter	641			2 201	3 000	3 000	3 000	Tertial 1 2016
Utfall januari - mars 2016.								
  Antal påbörjade studentbostäder	103			822	1 000	1 000	tas fram av nämnden	Mars 2016
Utfall januari - mars 2016.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska utveckla arbetet och en metod för att ta fram större generella detaljplaner.	2016-01-01	2016-12-31	
  Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska ytterligare stärka sitt samarbete. I synnerhet ska nämnderna arbeta aktivt med att korta tiden mellan markanvisning och påbörjat detaljplanearbete.	2016-01-01	2016-12-31	
  Exploateringsnämnden ska aktivt bidra och samarbeta med övriga nämnder och bolag för att tillskapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera.	2016-01-01	2016-12-31	
Utöver det redan påbörjade boendet för nyanlända i Fagersjö i Farsta har staden föreslagit ytterligare åtta platser för tillfälliga bostäder i modulhus. Efterhand kommer fler platser att föreslås.			
  Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och socialnämnden identifiera lämpliga	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
platser för tillfälliga akutboenden. I samband med detta ska också utredas vilken av stadens fastighetsförvaltande organisationer som bäst förvaltar dessa boenden.			
  Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden genomföra ett projekt med enkla och flexibla byggrätter i Skärholmens stadsdelsnämndsområde med ambitionen att över 4 000 nya bostäder ska byggas.	2016-01-01	2016-12-31	
  Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna samt fastighetsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att större bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning.	2016-01-01	2016-12-31	
  Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

I ett snabbt växande Stockholm utvecklar exploateringsnämnden hållbara och attraktiva stadsmiljöer

 Uppfylls helt

Planera för 140 000 nya bostäder

Målsättningen är att bygga 40 000 nya bostäder till 2020 och 140 000 nya bostäder fram till 2030. Minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter. Uppdraget att åstadkomma 140 000 bostäder till 2030 är en utmaning som understryker behovet av att arbeta effektivt genom gemensamma arbetssätt inom kontoret och mellan stadens förvaltningar. Det är angeläget att stadens berörda nämnder deltar på ett tidigt stadium i planeringsarbetet.

I syfte att öka produktionstakten har bostadsbolagen och stadsbyggnads- och exploateringsnämnderna fått i uppdrag att utveckla ett konceptbyggande av bostadshus, Stockholmshusen, i syfte att kunna bygga fler hyresrätter snabbare och mer kostnadseffektivt. Totalt kan det handla om att byggstarta upp till 5 000 lägenheter inom 5-6 år, där den första etappen om 500 lägenheter med olika projekt i ytterstaden (Footprint/Etapp 1) beräknas byggstartas redan 2017.

Stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret fortsätter med ett projekt som syftar till att utveckla samarbetet i ett tidigt skede, inför markanvisning eller i samband med planstart. Uppdraget är tydligt, att skapa förutsättningar för fler bostäder. Utvecklingen av ett gemensamt startskede för projekt involverar även samverkan med trafiknämnden m.fl. tidigt i projekten.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska utveckla arbetet och en metod för att ta fram större generella detaljplaner och processer där detaljplaner föregår markanvisningar ska prövas. Detta syftar till att öka volymen i bostadsbyggandet, minska detaljstyrningen i detaljplanerna och skapa snabbare planprocesser.

Genom att utveckla gemensamma metoder och rutiner för uppföljning erhålls en förbättrad överblick. Utifrån gemensamma nyckeltal, kan åtgärder sättas in i rätt tid och i rätt skede i processen. Satsningen på en samordnad plan- och exploateringsprocess innebär också en satsning på koordinering av exploateringsavtal och stadens beslut att anta detaljplaner.

I samarbete med miljö- och hälsoskydds nämnden ska exploateringsnämnden genomföra en utredning om hur stadens båtuppläggningsplatser kan omdisponeras och vilken bostads- och stadsutveckling som skulle vara möjligt på dessa platser.

Pågående planering för bostadsbyggandet

Verksamhetsplanen innehåller bostadsprojekt som befinner sig i olika planerings- och genomförandefaser. Utredningsbeslut har fattats för projekt omfattande ca 57 000 lägenheter, inriktningsbeslut har fattats för projekt omfattande 35 000 lägenheter och projekt omfattande 37 000 lägenheter pågår i genomförandeskede dvs. totalt omfattar verksamhetsplanen projekt med 129 000 lägenheter.

Projekt i verksamhetsplan 2016

I bilaga 5 redovisas samtliga projekt. Projekt överstigande 50 mnkr kommenteras med beskrivning av projektet, beslutsläge och eventuell övrig information. Aktuell information om de större projekten finns via stadens hemsida under <http://bygg.stockholm.se/>

Markanvisa minst 8 000 lägenheter år 2016

Markanvisning av den kommunalt ägda marken är det instrument nämnden förfogar över för att möjliggöra bostadsbyggande. Kommunfullmäktige antog i december 2015 ny policy för markanvisningar av bostadsfastigheter och andra exploateringsfastigheter.

Exploateringsnämnden planerar för en hög bostadsproduktion i ett stabilt tempo över konjunkturcyklerna. Av den totala bostadsproduktionen i Stockholms stad sker 70-80 % på stadens mark. Markanvisningarna ska för år 2016 uppgå till minst 8 000 lägenheter per år, varav minst hälften ska vara hyresrätter. Till och med april 2016 har beslut om markanvisningar omfattande 3 152 lägenheter fattats. Av dessa är 1 483 hyresrätter. Se redovisning i bilaga 1.

Exploateringsnämndens markanvisningar ska vägledas av målsättningen om en god blandning av upplåtelseformer i hela staden, inbegripandes hyresrätter, bostadsrätter, studentbostäder och småhus. Exploateringsnämnden kommer att beakta de mål som stadens kommunala bostadsbolag har. Under 2016 ska markanvisning för projekt med byggemskaper prövas.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal markanvisade bostäder till de allmännyttiga bostadsbolagen	450			2 585	2 000	2 000		Tertial 1 2016

En redovisning av beslutade markanvisningar under januari – april 2016 lämnas i bilaga 1.

Studentbostäder

För att säkerställa en långsiktigt hållbar tillgång på bostäder för studenter ska nämnden markanvisa minst 700 studentlägenheter per år. Till och med april 2016 har exploateringsnämnden beslutat om markanvisningar för 135 studentbostäder.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

● Uppfylls helt

Under mandatperioden satsas 1 mdkr för att bygga ikapp den anläggningsbrist som idag hämmar Stockholms växande idrottsliv.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger det kontinuerliga arbete inom nämndens olika projekt som bedrivs med berörda nämnder.

Nämndmål:

Delta i arbetet med att öka tillgången till idrotts- och kulturplatser då behov finns

● Uppfylls helt

Exploateringsnämnden, idrottsnämnden och fastighetsnämnden har ett kontinuerligt samarbete. I samband med stadsutvecklingsprojekt och andra projekt planerar exploateringsnämnden tillsammans med idrottsnämnden för behov av förstärkning av idrottsytor och idrottsanläggningar.

Det finns fastställda samarbetsformer mellan exploateringskontoret och Stockholm konst. Stockholm konst upprättar konstprogram för hur och var konst kan komma in i stadens större exploateringsområden.

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Stockholms stad ska bli en klimatneutral stad. Stockholms mål att bygga 140 000 lägenheter och tillhörande offentlig och kommersiell service fram till 2030 innebär en stor utmaning. När staden växer ska stor hänsyn tas till Stockholms blå och gröna värden. Utbyggnaden av Stockholm ska ske på en långsiktigt hållbar nivå.

Kommunfullmäktige har den 4 april 2016 antagit ett nytt miljöprogram för 2016-2019. I bilaga 7 lämnas förslag till miljöhandlingsprogram för exploateringsnämnden utifrån stadens nya miljöprogram.

Exploateringsnämnden är ansvarig för arbetet att utveckla stadens miljöprofilområden och miljöspetsområden. Norra Djurgårdsstaden, som deltar i Clinton Climate Initiative, CCI, och Västra Liljeholmen, är större miljöprofilområden där ny miljöteknik och god planering kan visa vägen för hållbara lösningar och goda stadsmiljöer. Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen under 2016 utvärdera verksamheterna och förslag ska tas fram på hur stadens verksamhet på dessa områden bättre kan samordnas och utvecklas.

Exploateringsnämnden fortsätter att driva utveckla sitt innovationsuppdrag med innovation, lärande och samverkan. Staden samarbetar med akademi, privata och offentliga aktörer för att bidra till hållbar stadsutveckling i samband med stadens exploateringsprojekt. Målsättningen är att miljöinnovationer i stadens exploateringsprojekt ska bidra till att stärka Stockholms profil som hållbar stad samt att miljöinnovationerna sprids nationellt och internationellt. Exploateringsnämndens arbete med att utveckla miljöspetsprojekt utgör en av förutsättningarna för innovationsuppdraget. Exploateringskontoret är ansvarig för projektledningen av Vinnova-projektet ”Innovationsplattform Hållbara Stockholm” (IPHS) som har startats upp under 2016 och pågår till och med 2018.

I bilaga 3 redovisas, enligt stadsledningskontorets anvisningar, utveckling och indikatorutfall för 2015 för de delmål i stadens miljöprogram 2012-2015 där exploateringsnämnden var huvudansvarig för stadens uppföljning.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls helt

En hållbar energianvändning syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och omställning till användning av förnybar energi.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger nämndens deltagande i arbetet med att genomföra stadens miljöprogram inklusive det miljöprofilarbete som bedrivs i Norra Djurgårdsstaden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Energi- användning i nyproducerade byggnader	Redovisas i bokslut 2016					55 kWh/m 2	Faststäl ls 2016	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Exploateringsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och miljö- och hälsoskyddsmyndigheten utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling och utifrån denna utredning pröva en beräkningsmodell för livscykelanalyser.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Exploateringsnämnden ställer tydliga krav på låg energiförbrukning vid nybebyggelse

● Uppfylls helt

Ett av stadens miljömål är ”Hållbar energianvändning” där ett delmål avser energikrav för nybyggnadsprojekt på stadens mark. Detta mål innebär att staden vid markanvisningar ska tillämpa mål om att nå energianvändning på 55 kWh/m² med målsättning att sträva mot 45 kWh/m². Exploateringsnämnden är huvudansvarig för stadens uppföljning av detta delmål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

● Uppfylls helt

Stadens transporter ska bli mer miljöanpassade samtidigt som staden växer. När fler ska resa på en begränsad yta måste gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger att nämndens trafikplanering sker i samverkan med trafiknämnden och att stadens framkomlighetsstrategi ligger till grund för arbetet. Arbetet med att bygga ut infrastrukturen för cykling pågår planerligt men variationer mellan åren kan förekomma då utbyggnaden är en del av och därmed är beroende av tidsplaneringen för nämndens projekt.

Nämndmål:

Exploateringsnämnden medverkar i arbetet enligt framkomlighetsstrategin

● Uppfylls helt

Staden arbetar aktivt för att öka framkomligheten. Stadens framkomlighetsstrategi ska ligga till grund för arbetets inriktning. Den grundläggande innebörden i strategin är att kapacitetsstarka färdmedel ska prioriteras för att fler människor och mer gods ska kunna förflyttas effektivt.

Exploateringsnämnden ansvarar för trafikplaneringen i exploateringsprojekt. I större projekt medverkar nämnden även för kollektivtrafikplanering i samarbete med SL. Trafikplaneringen sker i samverkan med trafiknämnden.

I exploateringsnämndens arbete ingår att skapa förutsättningar för ett mer hållbart resande. ”Strategi för ökad cykling i Stockholms stad” ska beaktas i planering och utveckling av nya och befintliga områden. Exploateringsnämnden följer upp och redovisar anläggandet av cykelvägar i exploateringsområden. Vid nybyggnation ska det tidigt planeras för ett ökat cyklande och behovet av säkra och funktionella cykelparkeringar ska tillgodoses. Vid större projekt som kräver trafikomläggningar och ombyggnation är det viktigt att säkerställa framkomligheten för gång- och cykeltrafikanter. Säker och funktionell cykelparkering tillgodoses i projekten.

Exploateringsnämnden är ansvarig för ombyggnaden av Slussen och den exploatering som planeras i samband med detta. Kommunfullmäktige antog detaljplan för Slussen i december 2011 och planen vann laga kraft i september 2013 genom dom i Mark- och miljööverdomstolen.

Detaljplan för ny bussterminal för Nacka- och Värmdöbussarna vid Slussen antogs av kommunfullmäktige i juni 2012. Detaljplanen upphävdes på formella grunder i december 2013 av Mark- och miljödomstolen och i mars 2014 fastställde Mark- och miljööverdomstolen domen. Staden har påbörjat en ny detaljplaneplanprocess för en bussterminal i Katarinaberget med planerat samråd under kvartal 2 2016 och med planerat antagande i stadsbyggnadsnämnden under januari 2017.

Mark- och miljööverdomstolen meddelade i januari 2015 dom avseende tillståndsansökan för vattenverksamhet i enlighet med stadens ansökan. Domen överklagades men då Högsta Domstolen inte meddelade prövningstillstånd vann tillståndet laga kraft.

I september 2015 beslutade kommunfullmäktige om ett reviderat genomförandebeslut där budgetramen fastställdes till 12,1 mdkr. Byggstart för arbeten som behöver miljödom planeras till sommaren 2016. Under 2016 och fram till byggstart kommer större provisorier och trafikomläggningar att genomföras för att möjliggöra byggstarten. Trafikanläggningen och bussterminalen beräknas kunna tas i drift år 2023 och projektets sista etapper pågår fram till 2025 med överdäckningar av Stadsgårdsleden och anläggande av Katarinaparken.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Anspråken på markanvändning ställer höga krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation och biologisk mångfald. Detsamma gäller andra miljöhänsyn som buller, luftkvalitet, närhet till parker m.m. I detta arbete blir strategier för grönstrukturer, ekosystemtjänster och handlingsplaner för god vattenstatus viktiga.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger bland annat nämndens arbete med naturreservat och arbetet med att vidareutveckla ekosystemtjänster och grönytekomensation.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel på av staden markanvisad fastighet med krav enligt dagvattenstrategin	Redovisas i bokslut 2016					100 %	Faststälts 2016	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Exploateringsnämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att göra Norra och Södra Djurgården samt Lillsjön till naturreservat.	2016-01-01	2016-12-31	
Förutsättningarna att göra Norra och Södra Djurgården samt Lillsjön till naturreservat har utretts och redovisades till exploateringsnämnden i december 2015 i ett med stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen gemensamt tjänsteutlåtande. Exploateringsnämnden beslutade att godkänna redovisningen samt att överlämna denna till kommunfullmäktige.			
  Exploateringsnämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, fortsätta arbetet med inrättandet av naturreservat i Årstaskogen och Årsta holmar samt Kyrkhamn.	2016-01-01	2016-12-31	
  Stockholm Vatten AB ska i samverkan med trafiknämnden miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och Stockholm Parkering AB genomföra pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Exploateringsnämnden utvecklar stadens blåa och gröna rum för ett hållbart Stockholm

 Uppfylls helt

Miljömål för ”Hållbar mark och vattenanvändning” omfattar nämndens arbete med både markförvaltning och stadsutveckling. Ett av de områden som särskilt pekas ut inom detta miljömål är arbetet med hållbar dagvattenhantering.

Exploateringsnämnden planerar för lokal hantering av dagvatten i exploateringsprojekt samt deltar i arbetet med pilotanläggningar för dagvattenhantering som Stockholm Vatten AB håller i. I exploateringsprojekt ska nämnden planera med hänsyn tagen till effekter av förändrat klimat samt också bistå i kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning.

Nämnden har medverkat i kommunstyrelsens arbete med att se över samordning, styrning och finansieringslösningar avseende grönstrukturfrågor inom Stockholms stad. Detta innefattar bland annat användandet av ekosystemtjänster, grönytekomensation samt säkerställandet av nödvändiga planeringsunderlag. Exploateringsnämnden kommer att implementera resultatet av detta arbete – kommande strategi för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden. Ekosystemtjänster tas tillvara i exploateringsprojekten bland annat genom att börja tillämpa grönytefaktor för kvartersmark.

Exploateringsnämnden ska samverka med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten AB i de upphandlingsprocesser som rör genomförandet av de lokala åtgärdsprogrammen för Stockholms vattenförekomster. Kommunfullmäktige har beslutat om Stockholm stads handlingsplan för god vattenstatus.

Exploateringsnämnden har i uppdrag att leda arbetet med att inrätta naturreservat Årstaskogen inklusive Årsta holmar, Älvsjöskogen och Kyrkhamn, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och berörda stadsdelsnämnder. För alla tre

områdena har samråd skett under hösten 2014. Exploateringsnämnden beslutade för sin del i augusti 2015 att föreslå kommunfullmäktige inrätta Älvsjöskogens naturreservat.

Under 2015 har exploateringsnämnden tillsammans med berörda nämnder påbörjat arbetet med att upprätta naturreservat i Rågsveds friområde.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger bland annat att nämnden med stöd av stadens kemikalieplan implementerat metoder och rutiner som tillämpas i bygg- och anläggningsentreprenader i exploateringsprojekt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	100 %					100 %	40 %	2016

Nämndmål:

Exploateringsnämnden medverkar till att stadens miljö ska bli giftfri

 Uppfylls helt

Med stöd av stadens kemikalieplan har metoder och rutiner implementerats för kravställande på materialval utifrån Byggvarubedömningen (BVB) som tillämpas i bygg- och anläggningsentreprenader i exploateringsprojekt.

Staden har ansökt om 73 mnkr från Naturvårdsverket för saneringsprojektet Vinterviken. Strövområdet ska förbättras runt Vinterviken genom att sanera förorenad jord och sediment från tidigare industriell verksamhet. Saneringen planeras att genomföras under 2017-2018 förutsatt att erforderliga tillstånd erhålls och att bidrag beviljas.

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholms ska bli ett centrum för internationellt baserad verksamhet inom forskning och utveckling. Nya och växande företag är avgörande för att skapa nya arbetstillfällen.

En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

● Uppfylls helt

En av de viktigaste strategiska frågorna för framtiden är att stärka samverkan mellan akademi och samhälle. Samverkan ska innefatta bland annat gemensamma forskningsprojekt, en offensiv satsning på fler studentbostäder och utveckling av samverkansforum.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger främst arbetet i nämndens projekt i Hagastaden och Kista Science City.

Nämndmål:

Exploateringsnämnden bidrar till samverkan mellan högskola, forskning och staden

● Uppfylls helt

Den nya stadsdelen, Hagastaden, som planeras kring Norra Station och Karolinska sjukhuset är ett betydelsefullt tillväxtprojekt för stockholmsregionen.

Arbetet med att förnya och utveckla de västra och norra delarna av Stockholm fortsätter bland annat genom att utveckla Kista till världens främsta Science City med universitet, världsledande företag, bostäder, service, kultur, sport och rekreation enligt framtidsbilden för Kista Science City.

I Albano, beläget inom Nationalstadsparken, planerar Akademiska Hus i etapp 1 bygga Campus med ca 100 000 kvm högskolelokaler och Svenska Bostäder ca 1 000 student- och forskarbostäder.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

● Uppfylls helt

Nya och växande företag är avgörande för att skapa nya arbetstillfällen. Stockholm ska vara en attraktiv stad för småföretagare och det lokala näringslivet ska stärkas.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger bland annat att i nämndens projekt ingår det att utreda möjligheten att inrymma arbetsplatser och kommersiella lokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Exploateringsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i Stockholms	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
södra delar			

Nämndmål:

Exploateringsnämnden medverkar vid företagsetableringar och till en funktionsblandad stadsmiljö

 Uppfylls helt

För att Stockholm ska vara en attraktiv stad för företag att starta och växa i måste gynnsamma förutsättningar ges till näringslivet bland annat genom att mark tillhandahålls till företag som vill etablera sig eller utvecklas och att god infrastruktur tillgodoses. Som exempel på projekt som innehåller många arbetsplatser kan nämnas:

- Projekt Norra Djurgårdsstaden omfattar 12 000 lägenheter och 35 000 arbetsplatser. Inom Värtan planeras en ny passagerarterminal för färjeresenärer och i anslutning till denna en ny handelsplats.
- Utgångspunkten för planeringen av området Telefonplan är att skapa förutsättningar för 2 000 bostäder och 70 000 kvm arbetsplatser i en sammanhängande stadsmiljö.

I samband med planeringen av nya bostadsområden undersöks om möjlighet finns till lokaler för småföretagande.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls helt

Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad. Trots detta råder arbetskraftsbrist i många yrken, samtidigt som arbetslösheten bland unga ökar.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger nämndens prognos för indikatorerna om aspiranter från Jobbtorg och tillhandahållandet av feriejobb.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	1	0	1		2	2	750	Tertial 1 2016
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm	0	0	0	2	2	2	500	Tertial 1 2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
matchar								
Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att i samverkan med stadens nämnder genomföra ett utvecklingsarbete med syfte att stadens praktikplatser ska anpassas till de behov som finns hos jobbtorgens aspiranter. Inom projektet Rinkebystråket har exploateringsnämnden haft en praktikant från Jobbtorg Stockholm.								
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Redovisas i bokslut 2016					5	10 000	2016
Med antal platser avses det utbud av platser som finns för feriejobb. Det är således utbudet av platser som ska redovisas.								
  Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	0	0	0		2	2	800	Tertial 1 2016
Med antal platser för kommunala visstidsanställningar avses det utbud av platser som finns för dessa visstidsanställningar.								
   Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	Redovisas i bokslut 2016			3		0	8 000	2016
Det är den nämnd som betalar ut lönen för ungdomen som får tillgodoräkna sig ungdomen i indikatorn. Det är andra nämnder än exploateringsnämnden som betalar ut lönen för ungdomar därav redovisades antalet till 0 i exploateringsnämndens verksamhetsplan 2016.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda.	2016-01-01	2016-12-31	

Under 2016 kommer kontoret att arbeta för att förbättra möjligheterna att ta emot sommarjobbare. Exploateringskontoret har tidigare haft svårigheter att hitta arbetsuppgifter för sommarjobbare.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Stockholm ska alltid ha en budget i god ekonomisk balans. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet. Stadens verksamhet ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger att nämndens markförvaltning ger betydande intäkter för staden och att exploateringsnämndens projekt har ekonomisk hållbar balans.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Exploateringsnämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100,1 %			103,6 %		100 %	100 %	Tertial 1 2016
  Exploateringsnämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100,1 %			103,6 %		100 %	100 %	Tertial 1 2016
  Nämndens prognossäkerhet T2	Redovisas i bokslut 2016			-1 %		+/-1 %	+/- 1 %	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Exploateringsnämnden ska i samband med verksamhetsplan tydligt redovisa hur nämnden tillämpar stadens investeringsstrategi utifrån perspektivet att minska utgifter och framtida driftskostnader i investeringsprojekt.	2016-01-01	2016-01-31	
<p>Inför beslut om projekt tar exploateringsnämnden fram en lönsamhetskalkyl enligt stadens modell. I denna görs beräkning av projektets utgifter och vilka drift- och underhållskostnader projektet kommer att ge. Den nämnd som kommer att överta anläggningen och kommer att ha de framtida driftkostnaderna deltar i/informerar om projektet. Inledningsvis i projektet görs bedömningen av projekts utgifter med en översiktsskalkylering som förfinas vartefter projektet kommer i genomförandeläge. De modeller som används vid översiktsskalkylering ses kontinuerligt över och revideras vid behov. Exploateringskontoret kommer under 2016 att utreda vidare hur utgifter och framtida driftkostnader kan påverkas.</p>			
  Exploateringsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden tydliggöra riktlinjerna för stadens arrenden.	2016-01-01	2016-12-31	
  Exploateringsnämnden ska utveckla och redovisa nyckeltal för drift och underhåll som medger jämförelser med andra kommuner och/eller verksamheter samt möjliggör prioriteringar	2016-01-01	2016-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, S:t Erik Markutveckling AB och fastighetsnämnden utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Exploateringsnämnden bidrar till stadens ekonomi genom en effektiv markförvaltning

 Uppfylls helt

Exploateringsnämnden ansvarar för att stadens mark utvecklas och förädlas så effektivt som möjligt. Nämnden upplåter ca 10 000 fastigheter med tomträtt inom staden och drygt 2 000 fastigheter upplåts med tomträtt i andra kommuner. Nämnden arbetar aktivt med att få en god avkastning på markinnehavet.

Exploateringsnämnden beslutade för sin del i april 2016 att godkänna kontorets förslag till reviderade tomträttsavgifter för flerbostadshus och för småhus. Besluten ska underställas kommunfullmäktige.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel ekonomisk avvikelse för samtliga slutredovisade projekt under året jämfört med genomförandebe- slut	Redovisas i bokslut 2016			20 %		5 %		2016
● Andel genomförandebe- slut med positivt nuvärde	92 %			90 %	90 %	90 %		Tertial 1 2016
Av de tretton projekt där genomförandebeslut har fattats under 2016 visar ett projekt, negativt nuvärde.								
● Nämndens prognossäkerhet T2, investeringar	Redovisas i bokslut 2016			7,1 %		5 %		2016

Nämndmål:

Exploateringsnämnden har ekonomisk hållbar balans i projekten

● Uppfylls helt

Lönsamheten i exploateringarna är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med då stadens finansiella resurser är begränsade. Det innebär att stadens investeringar måste ha ekonomiskt hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt. Exploateringsnämndens projekt är i huvudsak ekonomiskt lönsamma. De undantag som finns inom nämndens investeringsplan är främst projekt med stora infrastrukturella utgifter som Hagastaden och Slussen.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Alla invånare, oavsett funktionsförmåga, ska ha rätt till full delaktighet. Stockholmare ska också känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

● Uppfylls helt

Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter. Stadens egen verksamhet ska därigenom bidra till ökad jämställdhet. Arbetet med att utveckla genusbudgetering ska fortsätta.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger att nämndens arbete med att genomföra projekten karaktäriseras av ett helhetsperspektiv.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Exploateringsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön	2016-01-01	2016-12-31	
  Exploateringsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Exploateringsnämnden bidrar till en stad fri från diskriminering

 Uppfylls helt

Exploateringsnämnden bidrar till stadens arbete genom att ta fram mark för nya bostäder, arbetsplatser och service. Staden ska byggas tätare och nya funktionsblandade stadsdelar ska växa fram, med en mångfald av upplåtelseformer. Exploateringsnämnden har en nära samverkan med de nämnder och styrelser som ansvarar för skola, idrottsytor och annan samhällsservice för att se till att stadsplaneringen karaktäriseras av ett helhetsperspektiv.

Kontoret har inlett ett samarbete med stadsbyggnadskontoret om hur arbetet med att jämställdhetsintegrera budgeten kan utvecklas. Kontoren kommer att arbeta vidare med att analysera vilka väsentliga aspekter och data som kan användas för bedömning i konkreta projekt och även frågor kring förhållningssätt och arbetssätt.

Verksamheternas påverkan kan delas upp i intern och extern påverkan. Intern påverkan kan personalrelaterade frågor som arbetsförhållanden, rekrytering och lönesättning ha. Planeringen för det interna jämställdhetsarbetet finns inarbetad i nämndens jämställdhets- och mångfaldsplan som ingår i verksamhetsplan 2016.

Stadsutvecklingsprocessen i sin helhet har en extern påverkan på jämställdheten. Det kan gälla frågor om samråd och medborgardialog, mäns och kvinnors resemönster, trygghet och tillgång till service och hur detta påverkar planering av offentliga miljöer. Under mål 4.7 redovisas planeringen av arbetet för en utökad medborgardialog.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls helt

Staden ska vara en bra arbetsgivare. Jämställdhet, jämlikhet och frihet från diskriminering ska genomsyra personalpolitiken.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger att kontoret arbetar aktivt med att vara en välkänd och attraktiv arbetsgivare. De målvärden som har fastställts för indikatorerna bedöms att komma uppnås.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex ex				84		85	83	2016
Stadens medarbetarenkät kommer inte att genomföras under 2016 vilket kommer att innebära att indikatorerna <i>Aktivt Medarbetarindex</i> , <i>Index Bra arbetsgivare</i> , <i>Index Psykosocial arbetsmiljö</i> samt <i>Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats</i> inte får något utfall.								
  Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats 				99 %		100 %	100 %	2016
Stadens medarbetarenkät kommer inte att genomföras under 2016 vilket kommer att innebära att indikatorerna <i>Aktivt Medarbetarindex</i> , <i>Index Bra arbetsgivare</i> , <i>Index Psykosocial arbetsmiljö</i> samt <i>Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats</i> inte får något utfall.								
  Index Bra arbetsgivare 							Fastställdes 2016	2016
Stadens medarbetarenkät kommer inte att genomföras under 2016 vilket kommer att innebära att indikatorerna <i>Aktivt Medarbetarindex</i> , <i>Index Bra arbetsgivare</i> , <i>Index Psykosocial arbetsmiljö</i> samt <i>Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats</i> inte får något utfall.								
  Index Psykosocial arbetsmiljö 							Fastställdes 2016	2016
Stadens medarbetarenkät kommer inte att genomföras under 2016 vilket kommer att innebära att indikatorerna <i>Aktivt Medarbetarindex</i> , <i>Index Bra arbetsgivare</i> , <i>Index Psykosocial arbetsmiljö</i> samt <i>Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats</i> inte får något utfall.								
  Sjukfrånvaro 	1,9 %	1,1 %	2,5 %	2 %	2,1 %	2,1 %	tas fram av nämnden	Tertial 1 2016

Nämndmål:

Exploateringsnämnden är en välkänd och attraktiv arbetsgivare

Uppfylls helt

Antalet anställda har under de senaste åren ökat och uppgår nu till 215 medarbetare. Ytterligare rekryteringar är nödvändiga dels för pensionsavgångar, dels för en fortsatt utökning när fler projekt kommer in i mer intensiva faser och dels beroende på en stor rörlighet inom branschen. Under året beräknas fem medarbetare gå i pension och respektive avdelning planerar för detta.

Antal anställda	Tillsvidare *	Tidsbegränsade *	Antal i tjänst *
2012-03-31	140	4	133
2013-03-31	164	4	156
2014-03-31	171	4	163
2015-03-31	191	5	183
2016-03-31	209	6	195

*Omräknat till heltid

Exploateringskontorets mål är att personalomsättningen ligger på en planerad hanterbar nivå. Fram till 31 mars i år uppgår personalomsättningen till 7,2 % varav 5,8 % utgörs av expansion. Andelen av kontorets anställda som är 50 år eller äldre har kontinuerligt sjunkit och uppgår till 31,9 %. Medelåldern uppgår till 43,8 år.

Kontoret fortsätter arbetet med att stärka arbetsgivarvarumärket genom att delta på arbetsmarknadsdagar vid tekniska högskolor, genom sociala medier, delta på branschmässor, nätverkande i branschen, annonsera i fackpress och ta emot studiebesök. Hittills under året har det varit aktiviteter varje vecka på LinkedIn för att marknadsföra kontoret och staden som attraktiv arbetsgivare. Under februari månad agerade kontoret tillsammans med andra tekniska förvaltningar huvudpartner till KTH's arbetsmarknadsmässa LAVA. Det gav kontoret en ökad möjlighet att i ett tidigare skede knyta kontakter med studenter inom kontorets verksamhetsområde.

Kontoret har ett aktivt jämställdhetsarbete och har sedan 2008 deltagit i Jämix för att jämföra nyckeltal inom jämställdhet med andra organisationer. Kontoret har succesivt förbättrat sina nyckeltal och mottog nyligen pris som en av tre organisationer med bästa totala index av totalt 164 deltagande. Samtliga chefer inom kontoret kommer att kompetensutvecklas inom jämställdhet och mångfald under året.

Arbetet fortsätter med att fånga upp tidiga tecken på ohälsa för att undvika sjukskrivning och skapa förutsättningar för ett hållbart och varaktigt arbetsliv. Arbetsmiljöverkets nya föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö har som mål att minska den arbetsrelaterade ohälsan och ställer tydliga krav på arbetsgivaren när det gäller arbetsbelastning, arbetstider och kränkande särbehandling. Kontoret kommer tillsammans med de övriga tekniska förvaltningarna erbjuda samtliga chefer utbildning om den nya föreskriften. Under årets första kvartal uppdaterades kontorets arbetsmiljöfördelning. Fördelningen syftar till att tydliggöra och säkerställa arbetet med den fysiska och psykosociala arbetsmiljön och i förekommande fall byggherrens arbetsmiljöansvar.

Kontoret erbjuder en del förmåner till sina medarbetare för att de ska ha ett friskt arbetsliv. Bland annat kan nämnas en timmes friskvård på arbetstid per vecka och aktiviteter i Klamparhallen tillsammans med andra tekniska förvaltningar. Dessutom försöker kontoret se till att varje medarbetare har en bra arbetsmiljö utifrån både psykiska och fysiska aspekter.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

● Uppfylls helt

Stockholm ska leda arbetet att säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och ta ansvar för de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig till. Rådet för mänskliga

rättigheter är en resurs i detta arbete som ska ge råd till verksamheterna för att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger kontorets arbetssätt och rutiner kring arbetsmiljön och bemötande.

Nämndmål:

Exploateringsnämnden bidrar till en stad fri från diskriminering

 Uppfylls helt

Sverige har undertecknat internationella konventioner där principen om alla människors lika värde och rätt kommer till uttryck. En kommunal förvaltning har därutöver en skyldighet enligt kommunallagen att behandla invånarna lika.

Arbetsmiljön på exploateringskontoret ska vara fri från diskriminering och olikheter ska bejakas. Under 2016 startar ett arbete med att stärka den gemensamma kulturen på kontoret, bland annat genom gemensamma interna frukost- eller lunchseminarier, kartläggning av goda exempel på de olika avdelningarna och föreläsningar utifrån kontorets nyframtagna lönekriterier.

Kontoret kommer under året se över arbetssätt och rutiner kring arbetsmiljön utifrån stadens nya arbetsmiljöprocess. Alla kontorets chefer har genomgått arbetsmiljöutbildning. För kontorets arbetsplatsträffar har gemensamma teman tagits fram som ska diskuteras.

Se även exploateringsnämndens redovisning under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet för 4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Under året planerar exploateringskontoret att arbeta med bemötande, riktat till såväl kollegor som samarbetspartners och medborgare. I detta ingår att analysera förekomst av och risk för diskriminering.	2016-04-07	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Barnets rättigheter ska vara centrala för alla områden. Under året ska ett program för barnets rättigheter beslutas och implementeras.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger att kontoret deltar i arbetet med att ta fram riktlinjer för hur en barnkonsekvensanalys kan användas innan exploatering.

Nämndmål:

Exploateringsnämnden deltar i arbetet med att utveckla barnkonsekvensanalyser

● Uppfylls helt

Den förvaltningsövergripande arbetsgruppen Staden i ögonhöjd har i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur en barnkonsekvensanalys kan användas innan exploatering för att belysa hur exploateringen kan komma att påverka barn och unga. I gruppens uppdrag ingår också att utveckla nya metoder för dialog och medborgardeltagande i planeringen. Som grund för arbetet ligger bland annat Förenta Nationernas Barnkonvention. I arbetet har konventionens artiklar 2, 3, 6, 12, 23 och 31 speciellt lyfts fram.

Deltagande förvaltningar är stadsbyggnadskontoret som är projektledare för arbetet, stadsledningskontoret, kulturförvaltningen, exploateringskontoret, trafikkontoret, miljöförvaltningen, idrottsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och Östermalms stadsdelsförvaltning.

Uppdraget gällande riktlinjer för barnkonsekvensanalys arbetar med en metodutveckling. Integrerad barnkonsekvensanalys. Metoden kan användas i större projekt innan samrådsförslaget eller programmet presenteras. Staden arbetar idag med olika dialogmetoder för barn och unga. I arbetet med riktlinjerna föreslås stadens goda exempel redovisas för att ge inspiration. Arbetet inkluderar också att förtydliga de förutsättningar som bör råda vid barn- och ungdomsdialoger.

I den tidsplan som finns för arbetet avses underlag för beslut vara framme under hösten 2016.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

● Uppfylls helt

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla dess invånare. Nya bostäder ska vara tillgängliga.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger nämndens medverkan i arbetet med att utveckla offentlig service och nämndens arbete med att verka för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Nämndmål:

Exploateringsnämnden medverkar till ökad tillgänglighet i utbyggnaden av nya bostadsområden

● Uppfylls helt

MEDVERKA TILL OFFENTLIG SERVICE

Exploateringsnämnden ska tillsammans med övriga berörda nämnder säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar för offentlig service. Det gäller till exempel boenden för personer med funktionsnedsättning, förskolor, skolor, idrott och rekreation, övrig omsorg samt kultur m.m. i stadsutvecklingsområdena. Exploateringsnämnden ska redan i planeringsprocessens tidiga skeden utveckla samverkan med framför allt stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden, berörda stadsdelsnämnder och SISAB för att säkra tillgången på platser i förskolor och skolor.

VERKA FÖR DELAKTIGHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Tillgänglighetsaspekter ska alltid vara en del vid byggnation av bostäder. I samband med utbyggnaden av nya bostadsprojekt ansvarar exploateringsnämnden för anläggandet av allmänna gator, torg och parker. Vid planering och upphandling av dessa arbeten säkerställer nämnden att "Stadens riktlinjer för att göra utemiljön tillgänglig för människor med funktionshinder" följs.

Exploateringsnämnden ser också till i överenskommelse om exploatering att byggherren förbinder sig att inom den blivande kvartersmarken följa "Stadens riktlinjer för att göra utemiljön tillgänglig för människor med funktionshinder". Stickprov görs årligen av uppfyllelsen av stadens krav på tillgänglighet i utemiljön i färdigställda projekt.

Exploateringskontoret upplyser även byggherren om att ytterligare information om utformning av ute- och inomhusmiljön finns i handboken "Stockholm - en stad för alla" som finns på stadens hemsida.

I samband med större bostadsexploateringsprojekt ska det prövas om projekten kan innehålla en andel om minst 5 % lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning. I områden där det helt saknas gruppboenden ska möjligheten att bygga sådana prövas i varje byggprojekt oavsett storlek. Socialnämnden har det samordnande ansvaret och stadsdelsnämnderna ansvarar för utbyggnaden av nya omsorgsbostäder.

Exploateringsnämnden ska utreda hur fler bostäder kan säkerställas för försöks- och träningslägenheter i samband med större bostadsexploateringsprojekt.

Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016 beslutades av kommunfullmäktige 2011. Kontoret har i dialog med stadsbyggnads- och exploateringsnämndens råd för funktionshinderfrågor tagit fram aktiviteter 2016 som ska bidra till måluppfyllelse. Se bilaga 2.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Uppföljning av nämndens aktiviteter enligt Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016 görs i samband med tertialrapporter och bokslut.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

● Uppfylls helt

Stockholmarnas inflytande över sin närmiljö ska förstärkas och inflytandet vid exempelvis samhällsplanering ska stärkas.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger nämndens arbete med att vidareutveckla medborgardialogen.

Nämndmål:

Exploateringsnämnden utvecklar en utökad medborgardialog

● Uppfylls helt

En god dialog med medborgarna bidrar till att staden kan komma fram till en bättre planering genom att ta tillvara den kunskap och de idéer som invånarna har om sin närmiljö.

Exploateringsnämnden fortsätter i samarbete med stadsbyggnadsnämnden att utveckla medborgardialogen, framförallt i tidiga skeden. De metoder för dialog som prövats de senaste två åren ska följas upp och vidareutvecklas och nya digitala verktyg ska testas. I uppdraget ingår även återkopplingen till invånarna, ett arbete som behöver vidareutvecklas både internt och externt. I arbetet med medborgardialogen ska ett särskilt fokus ligga på att inkludera målgrupper som vanligtvis inte deltar i processen. I det arbetet är stadsdelsnämnderna en viktig part eftersom de är närmast medborgarna och har utarbetade kanaler till bland annat barn och unga. Under 2015 påbörjades ett närmare samarbete med stadsdelsförvaltningarnas kommunikatörer och 2016 ska det utvecklas vidare med gemensamma arbetsformer och verktyg.

Stockholmsrummet i Kulturhuset som öppnade i en större lokal i slutet av 2015 ska under 2016 etableras som ett naturligt besökscenter för alla som är intresserade av stadsutveckling. Med digitala rundturer, 3D-teknik och den stora modellen över staden får besökarna lära sig mer om Stockholm idag och framtiden. Representanter för staden finns varje vecka på plats för att samtala med besökarna om aktuella ämnen inom stadsutveckling och samhällsplanering. En besöksmottagning för studiebesök ska etableras med Stockholmsrummet som nav och möjlighet till fördjupning i exploateringsnämndens utställningslokaler för Slussen och Norra Djurgårdsstaden.

Under 2016 går Slussenprojektet in i ett genomförande. En tillgänglig och proaktiv kommunikation kommer vara prioriterat för att i så hög grad som möjligt minimera störningarna för framförallt närboende, verksamma i området och förbipasserande.

Bostadsbyggande, offentlig service och kollektivtrafik är tätt sammankopplat för att staden ska växa hållbart. Exploateringskontoret ska fortsätta utvecklingen av ett nära samarbete med övriga förvaltningar, stadens bostadsbolag och Stockholms Läns Landsting så att kommunikationen till stockholmarna karakteriseras av ett helhetsperspektiv.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

● Uppfylls helt

Kommunfullmäktige har i februari 2016 antagit ”Program för upphandling och inköp”. Staden är en stor aktör på marknaden och har därför stor möjlighet att genom krav i upphandling medverka till att hållbara varor och tjänster utvecklas. Programmet syftar till att beskriva hur stadens upphandlingar ska fungera som styrmedel för hållbar utveckling och ansvarsfördelningen mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och stadens nämnder.

Exploateringsnämndens arbete bidrar till att kommunfullmäktiges mål ska uppnås. Till grund för bedömningen ligger nämndens arbete med att vidareutveckla upphandlingsprocessen.

Nämndmål:

Exploateringsnämndens upphandlingar medverkar till att utveckla staden i hållbar riktning

● Uppfylls helt

Exploateringsnämnden arbetar med ständiga förbättringar i upphandlingsprocessen och har ett systematiskt arbetssätt vad gäller behovsinventering, upphandlingsplanering, avtalsuppföljning och utvärdering. En annan viktig del i arbetet är den kontinuerliga dialogen med leverantörerna och en aktiv omvärldsbevakning.

För att säkerställa den ökade nybyggnadstakten arbetar exploateringsnämnden med att långsiktigt säkra sin försörjning av konsulter och entreprenörer. Det finns ett identifierat behov av stora såväl som mindre aktörer.

Som ett led att stärka nämndens beställarkompetens pågår ett arbete med att ta fram en beställarstrategi. Beställarskola genomförs regelbundet för kontorets beställare.

Under perioden januari-mars har 64 direktupphandlingar gjorts till ett sammanlagt värde om 5,1 mnkr.

Uppföljning av ekonomi

Kommunstyrelsen har i februari 2016 i ärendet ”Avstämning av mål och budget 2016” beslutat om budgetjusteringar för exploateringsnämnden. Beslutade budgetjusteringar framgår av bilaga 4:4.

Uppföljning av driftbudget

Exploateringsnämndens verksamhet ger ett överskott för staden. Prognosen för driftverksamheten ligger i nivå med budget. Ökade kostnader för återbetalning av tomträttsavgäld kompenseras av lägre kostnader för avskrivningar och internränta. En samlad

uppföljning av driftbudgeten redovisas i bilaga 4:1 och 4:2. De förändringar som skett jämfört med budget framgår av bilaga 4:3.

Nedan redovisas driftbudgeten uppdelad i "Markförvaltning" och "Övrig verksamhet". Med "Markförvaltning" avses förvaltning av tomträttsfastigheter inom och utom kommungränsen, arrendemark inom kommungränsen och övrig mark utanför kommungränsen.

Markförvaltning

Markförvaltning tomträtter och mark inom kommungränsen mnkr	Budget 2016	Tertialrapport 1/2016 (T1)	Avvikelse Budget/ T1
Kostnader	46,5	67,6	-21,1
Avskrivningar	233,0	223,0	+10,0
Internräntor	1 006,0	994,0	+12,0
Summa kostnader	1 285,5	1 284,6	+0,9
Intäkter	2 415,0	2 415,0	0,0
Driftbudget – netto	1 129,5	1 130,4	+0,9

Det budgeterade intäktskravet för markförvaltningen uppgår till 2 415 mnkr. Av dessa utgör intäkterna av tomträttsavgälder drygt 2 300 mnkr. Intäkterna redovisas enligt budget.

Prognosen förutsätter den bedömning som gjordes i verksamhetsplan 2016 om tillkommande intäkter för nyupplåtelse, regleringar och i samband med domar i avgäldsmål.

Prognoserna för tomträttsintäkter är alltid något osäker. Intäkterna från nyupplåtelse påverkas av förändringar inom investeringsplanen. Vid avgäldsreglering kan en domstolsprocess drivas i flera instanser. Vilka domar som kommer att meddelas och vinna laga kraft under året eller vilket utfall dessa kommer att ge går därför inte att förutse fullt ut.

Kostnaderna bedöms öka med 21 mnkr dels med anledning av dom i tingsrätten den 7 mars 2016 som innebär återbetalning av tomträttsavgäld avseende Blekholmen 1 med 17,1 mnkr, dels befarade tillkommande återbetalningar av tomträttsavgälder. Återbetalningen avseende Blekholmen 1 avser perioden oktober 2013 – mars 2016.

Prognosen för avhysningar från stadens mark under 2016 bedöms uppgå till ca 2,4 mnkr. Bokförda kostnader uppgår till och med mars till 0,1 mnkr.

Under senare år har nämnden i större omfattning än tidigare tagit bort båtar, i vissa fall vrak, som olovligen har funnits på stadens mark eller i stadens vatten. Kostnaderna 2016 för detta bedöms uppgå till ca 2,0 mnkr.

År 2015 infördes komponentavskrivningar i Stockholms stad. För exploateringsnämnden innebär detta att den ekonomiska livslängden för nämndens anläggningstillgångar förlängdes jämfört med tidigare avskrivningsprinciper vilket ger lägre avskrivningskostnader per år. Kontoret har till tertialrapport 1 gjort en samlad genomgång av prognosen och bedömer att

kostnaden för avskrivningar 2016 bedöms uppgå till 223 mnkr och att kostnaden för internränta bedöms uppgå till 994 mnkr¹.

Markförvaltning utanför kommungränsen mnkr	Budget 2016	T1/2016	Avvikelse Budget/T1
Kostnader	3,3	3,3	0,0
Internräntor	1,0	1,0	0,0
Intäkter	7,0	7,0	0,0
Driftbudget – netto	2,7	2,7	0,0

Sedan år 2011 ansvarar exploateringsnämnden för den mark som staden ska avyttra utanför kommungränsen. I avvaktan på försäljning sköter fastighetsnämnden på exploateringsnämndens uppdrag förvaltningen av fastigheterna. De budgeterade kostnaderna och intäkterna avser denna förvaltning samt exploateringsnämndens personalkostnader för försäljning av fastigheterna.

År 2016 planeras ca 450 hektar att kunna säljas. Vid slutet av 2016 återstår då drygt 400 hektar.

Övrig verksamhet

Övrig verksamhet, mnkr	Budget 2016	T1/2016	Avvikelse Budget/T1
Kostnader	66,9	66,9	0,0
Intäkter	85,3	85,3	0,0
Driftbudget – netto	18,4	18,4	0,0

Med nämndens övriga verksamhet avses nämnd och förvaltningsledning, markavtal med Stockholms Hamn AB, färjetrafik till Hammarby Sjöstad, förvaltning av de byggnader som fastighetsnämnden sköter på uppdrag av exploateringsnämnden i avvaktan på exploatering, geoarkiv och övriga kostnader för verksamheter som inte är direkt kopplade till markförvaltning.

Under övrig verksamhet redovisas de extra medel om 3 mnkr som nämnden har beviljats i budget 2016 för strategisk planering. En tjänst har i april 2016 inrättats för beredning av frågor inom områden som infrastrukturplanering gällande Sverigeförhandling, tunnelbaneutbyggnad m.m. till förvaltningschefen och den övriga kontorsledningen.

¹ Internräntan uppgår totalt till 995 mnkr inklusive markförvaltning utanför kommungränsen

Investeringar

Investeringsutgifter, mnkr	Budget 2016	T1/2016	Avvikelse Budget/T1
Utgifter	3 926,6	3 526,6	+400,0
Inkomster	300,0	300,0	0,0
Investeringsutgifter netto	3 626,6	3 226,6	+400,0
Exploateringsinkomster	300,0	300,0	0,0
Netto inklusive exploateringsinkomster	3 326,6	2 926,6	+400,0

Exploateringsnämndens investeringsbudget 2016 netto uppgår till 3 626,6 mnkr.

Verksamhetsplan 2016 innehåller projekt, omfattande 37 000 lägenheter, med redan fattade genomförandebeslut. Därutöver finns projekt med utredningsbeslut omfattande 57 000 lägenheter och projekt med inriktningsbeslut omfattande 35 000 lägenheter.

I verksamhetsplan 2016 prioriterade nämnden inom investeringsplan utifrån stadens investeringsstrategi. Vid prioritering av projekt har exploateringsnämnden i första hand prioriterat utifrån tidsaspekten dvs. projektstart/-slut. Därefter har prioritering skett utifrån volymmåttet, dvs. antal lägenheter som projekten innehåller. I de fall volymmåttet har bedöms som likvärdigt har prioritering skett efter projektens ekonomi, dvs. nettonuvärdet per lägenhet.

I verksamhetsplan 2016 ansökte exploateringsnämnden om medel för nio projekt för klimatinvesteringar. Utgifterna för dessa bedömdes för år 2016 uppgå till 26,6 mnkr. Kommunstyrelsen beviljade i februari 2016 ansökan och exploateringsnämndens budget har justerats för detta.

Jämfört med den prognos om 3 600 mnkr som lämnades i verksamhetsplan 2016 har förskjutningar inom projekt uppkommit varför prognosen revideras till 3 200 mnkr med tillägg om 26,6 mnkr för beviljade projekt för klimatinvesteringar.

Av de förskjutningar som har uppkommit kan nämnas:

- Hjorthagen Västra, 16 mnkr
- Masungnen1, 43 mnkr
- Kristinebergs slott 11, 26 mnkr
- Södra Värtan, 27 mnkr
- Rinkebystråket, 16 mnkr
- Vårbergsvägen, 58 mnkr
- Kavringen, 15 mnkr
- Ordonansen 5, 19 mnkr
- Blacquebergsvägen, 90 mnkr

En sammanfattning av nämndens investeringsplan lämnas i bilaga 5.1. Redovisning av samtliga projekt lämnas i bilaga 5.2. I bilaga 5.3 kommenteras projekt större än 50 mnkr.

För exploateringsnämnden är 300 mnkr under år 2012-2018 avsatta för cykelplan. I budget 2016 är 50 mnkr avsatta inom nämndens investeringsplan. Utfall varierar över åren då arbeten följer de olika exploateringsprojektens tidsplaner.

Kontorets bedömning i verksamhetsplan 2016 var att markförsäljningar i samband med exploatering kan uppgå till 2 500 – 3 000 mnkr för år 2016. Denna bedömning kvarstår. Hur stor andel av exploateringsinkomsten som utgörs av bokförda värden, dvs. tidigare nedlagda investeringsutgifter, varierar stort från projekt till projekt. Exploateringsinkomsterna 2016, dvs. det bokförda värdet av markförsäljningarna, redovisas enligt budget 300 mnkr.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Försäljningsbetinget för exploateringsnämnden är satt till 200 mnkr för 2016. Betinget avser försäljningar av mark utanför kommungränsen och friköp av tomträttsmark. Kontoret bedömer att försäljningsbetinget kan uppnås.

Synpunkter och klagomål

Av diarieföringen av inkomna ärenden framgår om dessa innehåller klagomål eller synpunkter/förslag. Under perioden januari-mars 2016 har 23 ärenden registrerats som klagomål/protester och 37 ärenden har registrerats som synpunkter/förslag. Motsvarande uppgifter för januari-mars 2015 visar att 18 ärenden registrerats som klagomål/protester och 23 ärenden registrerats som synpunkter/förslag.

Den största andelen av klagomålen eller synpunkter/förslag berör enskilda exploateringsprojekt.

Därutöver finns samlingsakter för Slakthusområdet, Nobel Center och Slussen som registreras som egna ärenden och som inte ingår i ovanstående statistik. Under 2016 har tillkommit:

Slussen: 36 frågor/synpunkter/klagomål

Nobel Center: 3 frågor/synpunkter/klagomål

Slakthusområdet: 0 frågor/synpunkter/klagomål

Ärenden som rör olovligt ianspråktagande av mark registreras på ett särskilt diarienummer. Hittills i år har ca 85 ärenden rörande olovligt ianspråktagande av mark registrerats.

Bilagor

Bilaga 1 Markanvisade lägenheter

Bilaga 2 Uppföljning av exploateringsnämndens mål, indikatorer och aktiviteter 2016 till ”Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016

Bilaga 3 Rapportering av miljöprogrammets delmål. Uppföljning av Stockholms miljöprogram 2012-2015

Bilaga 4:1 Uppföljning av budget

Bilaga 4:2 Uppföljning av driftbudget och verksamhet

Bilaga 4:3 Avvikelser mot nämndens driftbudget

Bilaga 4:4 Av KF/KS beslutade budgetjusteringar

Bilaga 5:1 Investeringsplan - sammanfattning

Bilaga 5:2 Investeringsplan - per projekt

Bilaga 5:3 Investeringsplan - kommentarer om ”Stora projekt”

Bilaga 6 Lägesredovisning Norra Djurgårdsstaden

Bilaga 7 Miljöhandlingsprogram för exploateringskontoret